

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Ujévi üdvözlét Erdélyből

„Nem csüggedünk, sőt, ha a mi külső emberünk megromol is, a belső mindazonáltal napról-napra megújul.

Mert a mi pillanatnyi könnyű szenvedésünk igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk; mivelhogy nem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideig valók, a láthatatlanok pedig örökkévalók.” (Pál II. Kor. 4.: 16—18.)

A lélek belső ereje, csüggedést nem ismerő életösztöne nyer kifejezést Pál apostolnak ezekben a gyönyörű szavaiban.

Mi lehet vigasztalóbb és erősítőbb, ha a nyomorúságnak és a háborúságnak ezekben a nehéz napjaiban, amikor a külső körülmények rendkívül alkalmasak arra, hogy csökkentsék ellenálló képességünket, a lélek erejére támaszkodhatunk. Külsőleg állandó megpróbáltatásnak vagyunk kitéve. Zavarnak az anyagiak, a mindennapi kenyér gondja, állandó feszültségben tartja lelkünket a világháború, amelynek kimenetelét senki sem láthatja. Az isteni gondviselés eddig még megóvott attól, hogy mi is belekeveredjünk ebbe s közvetlen részesei legyünk az élet és halál, a szabadság és az elnyomatás rettentő küzdelmének. De ha távol vagyunk is ettől, hatásait megérezzük itt is a lelkiekben és anyagiakban egyaránt.

Sajnos, a külső nehézségeken alig van módunkban segíteni. El kell tűrnünk, mert reánk jöttek. Egyetlen fegyverünk a belsőnek, a léleknek a megerősítése, a lelki béke és nyugalom megőrzése, amely növeli ellenálló képességünket s alkalmassá tesz arra, hogy az elkövetkezendő megpróbáltatásokat is el tudjuk viselni.

Az apostol igen helyes meglátással úgy állítja be a dolgot, hogy minél inkább tudjuk győzni a kívülről jövő megpróbáltatásokat, annál erősebbek leszünk lélekben, mert a belső napról-napra újul.

Vigasztalnak és reménységet keltenek a szavak, hogy a mi pillanatnyi könnyű szenvedésünk igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk. Ez a dicsőség is belső, a lélek erejének dicsősége, ha le tudja győzni a külső világ szorongatásait. A dicsőség a lélek erejének öröme és a megelégedettség érzése, hogy ezt az erőt ki tudjuk fejteni s ez által lelki békénket és nyugalmunkat meg tudjuk teremteni. Nincs nagyobb dicsőség, mint a lélek dicsősége, amikor diadalt ülhet önmaga erejének beteljesedése fölött.

Ennek az eredménynek a megvalósítása nem olyan könnyű és egyseztű, mint ahogyan első pillanatra látszik. Valamint a test, úgy a lélek ereje is küzdelmek útján fejti ki magát. A testnek és a léleknek is táplálékra van szüksége, hogy a küzdelmeket diadalmasan vívhassa meg.

Az apostol csodálatos éleslátással adja meg a feleletet erre a töprengő kérdésre is, amikor azt mondja, hogy a lélek tápláléka és ereje abban van, hogy nézzünk a láthatatlanokra, amelyek örökkévalók. Aki hiszen a láthatatlan Istenben, mindnyájunk gondviselő Atyjában s át van hatva az evangélium felülmúlhatatlan igazságainak, hitének és reménységének beteljesedésétől, el van látva azzal a táplálékkal, amely képessé teszi őt arra, hogy szembeszállhasson minden nehézséggel, legyőzze aggodalmait s így birtokába jusson annak a nagy dicsőségnek, amelyről az apostol beszél.

Amikor boldog Uj Évet kívánok kedves híveimnek, figyelmükbe ajánlom, hogy táplálják lelküket az apostol utasítása szerint. Imádkozzanak és olvassák az evangéliumot, mert ha mindezt lélekkel teszik, az Uj Esztendő nem hozhat kellemetlen meglepetéseket s valóban boldog és megelégedett lesz.

Ezt kívánom mindnyájuknak.

Főpásztori atyafiságos üdvözlettel:

Dr. VARGA BÉLA
unitárius püspök.

MAI KÉRDÉSEK

A keblitanácsos.

Az „Unitárius Közlöny“ legutolsó számában olvastuk dr. Fikker János teol. tanár alábbi cikkét, melynek gondolatait és intéseit minden presbiterünk figyelmébe ajánlunk.

Minden egyházközségi élet belső és külső munkaeredménye attól függ, hogy milyen abban a keblitanácsosi kar. A lelkész, énekvezértanító, gondnok s más közvetlen vezetők lehetnek lelkei az ilyen életnek, de a keblitanácsosok összesége az egyházközség gerincét képezi. Időről-időre a megjelenő közgyűlések mindig a legarravalóbb férfiakat és nőket jelölik meg erre a megtisztelő, de súlyosan felelős munka és hivatáskörre. Éppen ezért

minden keblitanácsos vessen számot azzal, hogy ez a minősége nagy elismerés és lelkiismeretes kiválasztás nyomán jelöltetett meg. Erdélyi magyar embernek, akár földműves, akár iparos, kereskedő, akár szellemi foglalkozású, kevés alkalma van manapság megtisztelő állásokhoz jutni s aki egyházi téren keblitanácsossá lett, már azok közé a kevesek közé tartozik, kik nehéz időkben önmaguk és családjukon túl népük és egyházuk közügyeinek áldott feladatait vállalják.

Minden keblitanácsos számára az általa elmondott eskü egyúttal kötelelességeit is megjelöli s aki igazi vallásos meggyőződéssel mondta el az eskü szavait a gyűlés, meggyűlekezet előtt, az bizonyára hűségesen végzi dolgait.

Nagyon sok egyházközségben a keblitanácsosok úgy fogják fel szerepüket, mint amely teljesen kimerül azáltal, hogy az összehívott gyűléseken megjelennek s ott az előadott tárgyakat megvitatják s különösen anyagi dolgokban határoznak. Az ilyen keblitanácsosok azután a következő gyűlésig — úgy gondolják — elvégezték kötelességüket. Pedig milyen sok egyéb elvégzendő munka, áldozatos tevékenység vár még a keblitanácsosra, ha az unitárius magyar életet gazdagítani és fejleszteni akarja.

Az egyház, melynek kitüntetett katonája a keblitanácsos, az emberek nevelésével, vallás- és erkölcsi életük táplálásával van megbízva s ezen munkából ő sohasem maradhat ki.

Éppen ezért a keblitanácsos példás életet folytat,

- a keblitanácsos hűséges templomjáró,
- a keblitanácsos áldozatos szívű ember,
- a keblitanácsos az előjárók munkáját támogatja,
- a keblitanácsos az ifjúság életére felügyel,
- a keblitanácsos a gyermekek nevelését szíven viseli,
- a keblitanácsos felekezeti iskolát akar,
- a keblitanácsos támogatja a szegényeket,
- a keblitanácsos gondoskodik a betegekről.

És mindezeket túl öntudatosan gondolkozik s érzi azt, hogy egyházközsége közvetlen életmenetén túl figyelnie kell az egész erdélyi unitárius életet. Tudja, hogy vallásunk fennmaradása, erősödése és terjedése csak úgy van biztosítva, ha összhangzó az a nagy tevékenység, melyet legfőbb vezetői irányítanak. A keblitanácsos az egyház hivatalos lapján keresztül éberrel figyeli az általános egyházi törekvéseket s szívesen vállalja azokat a megbízásokat, mely ezekből reája hárul.

Ilyen lelkes munkavállaló, áldozatos életű keblitanácsosok segítik oda az egyházközségek vezetőit, hogy eredményesen művelhessék a reájuk bízott lelki hitet. És az ilyen virágzó, eleven, vallásosan szép, reményteljesen gazdag egyházközségek segítik diadalmas utak elérésére a szabadság tiszta lelki értékeiért küzdő unitárius vallást.

Dr. Fikker János.

Karádi Pál.

Az erdélyi „Unitárius Közlöny” 1940. évi februári számában Karádi Pál emlékezetét idézi Benczédi Pál vallástanár-szerkesztő. Karádi Pál irodalomtörténeti jelentőségének bemutatása után, vázolja egyházi szerepét és munkásságát is. Cikke utóbbi részéhez a testvéri szeretet hangján az alábbi megjegyzéseket fűzzük.

Az unitarizmus már a XVI. században túljutott a történeti Erdély határain és a „magyarországi részekben” is híveket hódított. Eltekintve az elszigetelten dolgozó köröspeterdi Arany Tamás debreceni és Egri Lukács felsőmagyarországi munkásságától, a magyarországi részekben megindult unitárius mozgalom két nevesebb hittérítőt tart nyilván. Egyikük székesfehérvári Karádi Pál, aki a Dunántúlról előbb Karánsebesre, majd Abrudbányára kerül lelkésznek, s János Zsigmond halála után 1571-ben elhagyja Erdélyt s Temesvár gyülekezetének unitárius papja lesz. Temesvárt és közvetlen környékén erőteljes unitárius mozgalom indul meg szereplésével, melynek további sorsáról majdnem semmit sem tudunk. Uzoni Fosztó és Szentábrahámi kéziratok feljegyzései után Aranyosrákosi Székely Sándor az első nyomtatott unitárius egyháztörténelemben, a temesvárvidéki gyülekezetek közé számlálja az alföldi kilenc eklézsiát is, melyeknek eredete azonban, ahogyan azt újabkori kutatásaink bizonyítják, semmi kapcsolatban sem állottak Karádi Pál különben értékes unitárius egyházi munkásságával.

A kilenc alföldi eklézsia és néhány szóránya eredetre nézve régebbi, mint a temesvárvidéki unitarizmus, ahol Karádi Pál feljegyzések szerint csak János Zsigmond halála után kezdi meg munkásságát — 1571. márc. Az alföldi eklézsiák létesítése Bazilius István érdeme, aki 1569-ben a nagyváradi disputációt követően a nagyváradi gyülekezet megalapítása után misszió körútra indult, s mint vándorprédikátor tevékenykedik Békés, Csánád és Csongrád vármegyékben, s itt későbbi társaival együtt kilenc egyházközséget alapított. Bazilius István fiatal erdélyi munkatársai közül kettő, Jászberényi György és Alvinczi György Szegedről elindulva és a Tisza-Duna közén átkelve, 1571-ben, tehát abban az évben, amikor Karádi valószínűleg Temesvárra érkezett, már megkezdik munkásságukat a dunántúli vidéken, ahogyan abban az időben nevezték, a Drávamellékén is. Történetileg tehát tévesnek kell elfogadnunk azt a mind máig átvett megállapítást Aranyosrákosi Székely Sándornak, hogy „a bánáti és Dráva melléki egyházak pedig temesvári pap, s egyszersmind alföldi

püspök Karádi Pál által kormányoztattak, melyek két kerületre oszlottak, temesvári és Dráva mellékre”. A valóságban a történeti Erdély határain kívül három unitárius tömböt jegyezhet fel a XVI. század krónikása, és pedig a temesvárvidéket, melynek szellemi vezére és alapítója: Karádi Pál; az alföldi kilenc eklézsiát, melynek alapítója nagyrészen Bazilius István, s a dunántúliakat, melyek elterjesztésén az említettekén kívül még sokan mások munkálkodtak. A dunántúliak szellemi vezére kétségkívül Válaszuti György pécsi unitárius prédikátor, a budai 1575. évi és pécsi 1588. évi emlékezetes disputációk hőse.

A fentiek megállapítását azért tartottuk szükségesnek, hogy reávilágítsunk Benczédi Pál cikkének nézetünk szerint téves történelmi felfogással levont következtetéseire. Igaza van abban Benczédinek, hogy a „gonosz idők” az alföldi és dunántúli unitarizmust „megsemmisítették apránként”, csak hogy ez az általánosítás, a temesvárvidéki és alföldi unitárius mozgalomra vonatkoztatva mintegy ötven esztendővel jelent, a dunántúli unitárius mozgalomról pedig a pécsi jezsuita rendház tudós papja, Pinzger Ferenc, a bécsi National Bibliothekban végzett kutatásai alapján azt jegyezte fel, hogy a provinciális jegyzőkönyv, a „Litterae Annuae Provinciae Austrae” adatai szerint a rend tagjai az utolsó unitáriust a dunántúli részekben 1771-ben térítették vissza, tehát pontosan kétszáz esztendővel azután, hogy az első unitárius prédikátorok, Alvinczi és Jászberényi Baranyában lábukat megvetették. Meg kell még jegyeznünk azt is, hogy a dunántúli unitarizmus, a török hódoltság idején nem annyira a kereszténység utolsó végvára volt, ahogyan azt téves információi alapján Wilbur is feljegyezi „A mi unitárius örökségünk” c. hatalmas egyháztörténeti monográfiájában, hanem a magyar népi gondolat és eszme egyedülmaradt hordozója, melyet a német szerzetesekkel dolgozó jezsuita rend a XVII. század végétől egy századon keresztül nemcsak unitárius, de magyar volta miatt is a legerőteljesebben üldözött.

Annak megállapítása után, hogy nem tudni azt, hogy mikor halt meg Karádi Pál, nézetünk szerint semmi szükség sem volt arra a további mondatra, melyben Benczédi Pál leszögezi, hogy „csak az bizonyos, hogy utána már nem választottak más alföldi unitárius püspököt”.

A magyar unitarizmus a XVI. században megindulása idején Erdélyben, de még inkább a magyarországi részekben inkább „mozgalom”, mint „szervezett egyház”. Így volt ez 1579-ben, Dávid Ferenc halála idején, akinek elítéltetésekor Karádi Pál az erdélyi unitáriusokat keményen megleckéztette és árulóknak nevezte Blandrata követőit. Fejtegetéseiben idáig egyetértünk Benczédivel, mert itt történeti adatok figyelembe vételével teszi meg

megállapításait. Nézetünk szerint Bazílius István nem a „magyarországi unitáriusokat” kísérelte meg kiengesztelni, hanem Karádi Pált és az általa képviselt temesvárvidéki unitárius mozgalmat, vagy legjobb esetben a kilenc alföldi eklézsiát, bár csak arról tudunk, hogy 1579-ben Karádi Pál lépéséről értesülve a simándi (Arad m.) unitárius prédikátor Óvári Benedek is haraggal fordult az igazi dávidferenci szellemet megtagadók ellen. A magyarországi unitarizmus XVI—XVII. századi történelmének ezidáig legjelenebb kutatója, Kanyaró Ferenc is megállapítja, hogy „egyház-történetíróinknál azt is feljegyezve találjuk, hogy Karádi Temesvárról a dunántúli unitárius eklézsiákat is igazgatta volna; de nyomozásainkban eleddig sehol arra vonatkozó biztos adatot nem találtunk”. Uzoni és Szentábrahám is csak két megyét említ fel, melyre Karádi Pál püspöki gyakorlata kiterjedt, s ez a megállapítás még Kanyaróval szemben is annak a felfogásunknak ad igazat, hogy Karádi egyedül a temesvidéki eklézsiák „püspöke” volt s az alföldi és dunántúli gyülekezetek sem „elszakadtak”, sem „külön püspökséget” nem „szerveztek”. Lásd Kanyaró nyomán Uzoni és Szentábrahám feljegyzését: Paulus Karadi fuit superintendens in Inferiori Hungaria — unde Alföldi Püspök dicitur — sub eius directione in Comitatus Bariviensi et Temesiensi illo tempore plures quam 60 Ecclesiae fuerunt eiusdem Religionis. A dunántúli eklézsiák köréből pedig még 1710-ben is kérés érkezik Erdélybe Almási Mihály akkori püspökünkhöz — ahogyan ezt Aranyosrákosi Székely feljegyzéseiben olvashatjuk, melyben az egyik eklézsia a püspöktől papot kért. Vajon, ha annyira „elszakadtak” már a XVI. század végén, akkor a XVIII. század elején miért fordultak volna még mindig segítségért az erdélyi ősi egyházhoz?

Az unitárius mozgalom története a XVI—XVIII. században a magyarországi részeken valóban önálló utakon járt, mert erre a sors rákényszerítette, végül is pedig teljesen elenyészett. Az erdélyi mozgalom később erős egyházi szervezetet nyert, s volt ereje arra, hogy a XIX. század utolsó harminc esztendejében az elpusztult magyarországi unitarizmust újra elindítsa második hódító útjára. Engedje meg az örökkévaló Isten kegyelme, hogy az unitárius szellem ereje s e szellemből táplálkozó egyházak, odahaza Erdélyben és itt a „magyarországi részeken” is megállhassanak, s egyetértő szívvel és lélekkel énekelhessék a XVI. századi magyarországi unitarizmus egyik prédikátora, a málói pap, Thordai Máté fordításában a zsoltáros ének szavait:

„Teljes szívből, a kik bíznak az Ur Istenben,
Azok a Sion hegyéhez hasonlóknak mindenben:
Ostromolja bár sok ezer nép is, de megáll,
Semmi erő el nem rontja, mert állandó kőszál.”

Ferencz József.

vitéz Fábry Dániel dr. : A statisztika a nemzetvédelem szolgálatában

A modern hadviselés a nemzeti erő kifejtés maximumát jelenti. Napjaink történeleiből napról-napra láthatjuk azokat a nagy összefüggéseket, amelyek egy állam — és főként hadviselő állam — erkölcsi, gazdasági és természeti tényezői között fennállanak. Talán nincs is a nemzet életében olyan mozzanat, amelyet a nemzetvédelem szempontjából figyelmen kívül lehetne hagyni.

A statisztikai számadatok világán keresztül, a katonai, a tudós és modern közgazdász szakavatottságával tárja elénk vitéz Fábry Dániel dr. tábornok, egyetemi m. tanár, unitárius hitokonunk ezeket az összefüggéseket. A korszerű hadseregszervezés alaptényezőinek: az emberanyagnak, a természeti adottságoknak, a gazdasági erőforrásoknak tökéletes ismeretéhez pontos statisztikai fölvételek útján jut el a hadseregszervező.

Az állam emberanyagának megszervezésénél ismerni kell annak népi összetételét, lelki és testi sajátosságait, az ország népesedési viszonyait, — a születési és halálozási arányokat, — a nemzet vitalitását. Nem hagyható figyelmen kívül a népesség műveltségi, kulturális állapota, az egészségügyi és szociális viszonyok ismerete. Ki kell terjedni az adatgyűjtésnek a különös szakképzettségűek létszámára, a munkákérdés szabályozásának adataira, az összlakosság társadalmi rétegződésére.

A legteljesebb mértékben tisztában kell lennie a hadseregszervezőnek az ország geográfiai helyzetével. Nélkülözhetetlen tehát a hegy- és vízrajzi adatok, úthálózati, földszerkezeti és termékenységi vonatkozások statisztikai ismerete.

Igen széles keretek között kell megszervezni a gazdasági erő tényezőinek statisztikai felvételét. A nemzetgazdálkodás minden ágazatát; a mezőgazdaságot, állattenyésztést, nagy- és kisipari termelést, a külső és belső kereskedelem életét a statisztika eszközei- és módszereivel világossá kell tenni a hadseregszervező előtt, mert csak azok pontos feltárása mellett vihető keresztül a hadianyag mozgósítása.

Rámutat a szerző arra, hogy a nemzetvédelem korszerű megszervezése a haderőn kívül felöleli a haderőn kívüli fegyveres testületek és segéderők, valamint a polgári lakosság organizációját is. Szükséges tehát ismerni a hadsereg szükségletein kívül az állam összlakosságának élelmezési és ipari szükségleteinek adatait. Az üzemek nyersanyagellátásával és szakképzett munkáslétszámával is számolnia kell a hadseregszervezőnek. Az ország gazdasági helyzetének pontos statisztikai felvételét a nemzetvédelem céljainak megfelelően kell átszervezni.

Mind a katonai, mind pedig a közgazdaságtudo-

mányi szakirodalomban úttörőnek és nagyjelentőségűnek elismert munka a kisebb szakismerettel rendelkezők és laikus olvasók számára is élvezetet jelent, s a haza és nemzet sorsa fölött örökös minden ember részére az ismeretek gyarapítása mellett nagyfokú lelki megnyugvást is jelent a kérdés ilyen lelkiismeretes és szakszerű megvilágítása.

Karamán Ferenc dr.

HIVATALOS RÉSZ

Sz. 60—1940.

A budapesti unitárius egyházközség Kebli Tanácsa 1940. március 4-én (hétfőn) d. u. 6 órakor a tanács-teremben

évnegyedi rendes ülést

tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1940. február 8.

Dr. Kozma Jenő s. k.

Józan Miklós s. k.

gondnok.

lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Ima—bibliaolvasás. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyv-hitelesítők. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Zárszámadás az 1939-ik évről: a) folyó pénztár és b) alapok. 6. Lelkészi fizetések %-os javítása f. év január 1-től. 7. Lelkészek szabadsága s ezzel kapcsolatban június 15—szeptember 15-ig Koháryban csak a d. e. 9 órás Istentisztelet fenntartása. 8. Kántori állás véglegesítése. 9. Kebli Tanácsstagok egyharmada kilép — újak választása. 10. Nevelési Bizottság jelentése. 11. Gazdasági Bizottság jelentése. 12. Időközben érkező ügyek. 13. Indítványok (írásban — előre!).

NB! Nevelési Bizottság: II. 24. d. u. 6 órakor. — Gazdasági Bizottság: II. 26. d. u. 6 órakor.

Sz. ad 60—1940.

A budapesti unitárius egyházközség 1940. március 15-én (péntek) d. e. 9 órakor a templomban

évi rendes közgyűlést

tart, melyre összes híveinket szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1940. február 8.

Dr. Kozma Jenő s. k.

Józan Miklós s. k.

gondnok.

lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Istentisztelet a nemzeti ünnepen: szolgál Bartók Géza polgárdi lelkész. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyv-hitelesítők. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Lelkészi évi jelentés. 6. Az 1939-iki zárszámadás jóváhagyása. 7. Lelkészi fizetések %-os javítása. 8. Lelkészek nyári szabadsága és a nyári Istentisztelet rendje. 9. Kántori állás véglegesítése.

10. Kebli Tanács egyharmadának újra választása. 11. Beruházási terhek leszállítása. 12. Indítványok (írásban — előre).

NB! A közgyűlésen szavazati jogát csak az gyakorolhatja, aki egyházi adóját múlt év végéig pontosan befizette s ezt nyugtával igazolja.

A debreceni unitárius szórványegyházközség f. é. márc. hó 3-án, vasárnap délelőtt az Istentisztelet után tartja a tanács-teremben évi rendes tavaszi közgyűlést, amelyre szórványegyházközségünk minden adófizető tagját, férfiakat és nőket, szeretettel meghívjuk.

Debrecen, 1940. február hó 4-én.

Dr. Egyed János s. k.

Dr. Csiki Gábor s. k.

gondnok.

lelkész.

Tárgysorozat: 1. Megnyitó. 2. Jegyzőkönyvhitelesítők kijelölése. 3. Esperesi vizsgálat eredményének bejelentése. 4. Kebli-tanácsos választása. 5. Gondnok évi jelentése. 6. Múlt évi pénztári számadás jóváhagyása s ezzel kapcsolatban a feimentvény megadása. 7. Indítványok (írásban — előre).

NB! Közgyűlésen csak azok szavazhatnak, akik hátrálékos egyházi adóikat időközben rendezik.

KRÓNIKA

A téli konferencia

A konferenciás tábor febr. 8—11. napjain tartotta meg szokásos téli konferenciáját. A megbeszélések középpontjában a háború és béke kérdése állott s azt három előadásban világították meg az előadók, és pedig Botár Imre a történelem, Szent-Iványi Sándor a szociális eszmék és Barabás István az evangélium tükrében. Az előadásokat érdekes felszólalások követték. Jó volna a felvetett kérdésekkel részletesebben is foglalkozni, de szűk terünk ezt most nem engedi meg. Reméljük, hogy a nyári konferencia tovább folytatja e felvetett problémákkal való foglalkozást. Az előadásokat áhítatok vezették be, melyeket Szent-Iványi Sándor, Ferencz József és Pethő István lelkészek tartottak. A záró Istentiszteletet a Misszió Ház templomában dr. Csiki Gábor, a Koháry-utcai templomban Szent-Iványi Sándor tartotta. Szombaton este a konferencia tagjai dr. vitéz Nyiredy Gézánné és segítőársai által megrendezett teaestélyen még sokáig együttmaradtak. A konferencia megrendezésében Ujvári László, a tábor pénztárosa tevékenykedett a legtöbbet. A nyári konferenciát terv szerint Magyarokúton a pünkösdi ünnepeken tartják meg.

ERDÉLY

Erdélyi egyházi lapjainkban most kezdenek megemlékezni törvényalkotó munkásságunkról. Az „Unitárius Egyház” januári számában Máthé Sándor szerkesztő a megértő és objektív kritika hangján az alábbiakat írja: „Minket erdélyi unitáriusokat az egész egyházszervezeti törvényből csak az az egyetlen szakasz lepett meg, mely a magyarországi unitáriusok egyházfejét a jövőben nem

püspöki vikáriusnak, hanem püspöknek nevezi. Meglepett pedig azért, mert tudjuk, hogy a jelenben folyó munka, bár az adott körülményeket kénytelen figyelembe venni, mégis csak a messzi jövőnek munkál. Vajon tényleg úgy látják a magyarországi hittestvéreink a messzi jövőt, hogy a kérdésnek ilyen való megoldását tette az szükségessé? Mennyire más ez a testvéri hang, mint az a két írás, amit a kolozsvári „Keleti Ujság” és onnan át-

véve a kolozsvári „Ellenzék” c. napilapok december közepén megjelent számaikban, budapesti keltezéssel közöltek. Az egymás megértés és megbecsülés tiszta hangját köszönjük Máthé Sándor lelkész-szerkesztőtársunk, bíráló, de testvéri megnyilatkozásában.

Kovács Lajos brassói esperes-lelkész az „Unitárius Jövendő” szerkesztőjét melegen ünnepelték papi szolgálata 35 éves évfordulóján. Szeretettel köszöntjük.

Felhívás Olvasóinkhoz

Lapunkat az olvasók előfizetési díjai tartják fenn. Minden jó unitárius, hisszük, hogy kötelességének érzi egyháza egyetlen lapja támogatását. Az évi négy pengő előfizetési díj részletekben is fizethető. Kérjük, hogy aki teheti, minél előbb rendezze 1940. évi előfizetési díjait.

Tíz nappal ezelőtt levélben kerestük meg 173 előfizetőnket és felkértük őket, hogy múltévi vagy még régebbi előfizetési tartozásukat rendezzék. Mintegy 800—1000 pengő künnlévőségünk van, mint előfizetési hátrálék, melyre minél előbb számítunk. Az igazi unitárius ember, ha részletekben is, de igyekszik, hogy az unitárius sajtó ügyét támogassa. Bizunk benne, hogy előfizetési díjjal hátrálékban lévő olvasóink is így gondolkoznak s mielőbb törlesztik fennálló tartozásukat. Nehéz anyagi körülmények között élőknek szívesen küldünk egyházi ajándékpéldányt, ahogyan most is, több mint kettőszáz unitárius családnak díjmentesen küldjük lapunkat.

Reméljük, hogy minél előbb ismét bővebb tartalommal láthatjuk el olvasóinkat. Mindnyájuk támogatását és megértését a jelen évre is szeretettel kérjük

A SZERKESZTŐK

SZERETET ADOMÁNY. Az Unitárius Misszió Ház hálás köszönettel nyugtazza dr. Kozma Jenő két zsák liszt adományát, melyet a magyarkuti gyermeknyaraltatás alkalmával fogunk felhasználni. — Gönczy Árpád egri bőrkereskedő 15 pár új cipőt ajándékozott ismét a Misszió Háznak, melyet iskolás gyermekeink között osztottunk szét. Ezért, a megajándékozottak nevében is hálás köszönetet mondunk. „Az Ur szereti a jókedvű adakozót.”

Kisgyörgy Sándor presbitérünket törvényszéki tanácselnökké nevezték ki. Megérdemelt szép kitüntetéséhez örömmel gratulálunk.

Józan Miklós püspöki vikáriusunk mindhárom fia előlépett a januári kinevezések kapcsán: Miklós I. osztályú szfőv. mérnök, Dezső m. kir. főmérnök, György főtisztviselő lett. A boldog édesapának és szorgalmas fiainak örömmel gratulálunk.

RÁDIO közvetíti istentiszteletünket, március 25-én, húsvét másodnapján d. e. 9 órai kezdettel a Koháry-utcai templomból. A szolgálatot Józan Miklós püspöki vikárius végzi.

Dr. Boross László a Nyolc Órai Ujság szerkesztője „Amit elvesztettünk” címen a Zeneművészeti Főiskola dísztermében jan. 24-én érdekes és tanulságos előadást tartott.

Ferencz József lelkész és felesége *kaáli Nagy Magda* házasságát Isten február 6-án egy kis leánygyermekkel áldotta meg. A kis *Mária-Emesét* márc. 3-án d. e. 10 órakor a Misszió Ház templomában tartandó istentisztelet végzetével keresztelt meg Józan Miklós püspöki vikárius.

Dr. Szent-Iványi József az ügyvédi vizsgát szép eredménnyel letette. A fiatal unitárius ügyvédnek, aki jogi szaktudásával és munkásságával már több ízben állott egyházi ügyeink szolgálatára minden jót kívánva tovább, ügyvédi munkájára Isten gazdag áldását kérjük.

Benczédi Sándor készítette lapunk új fejlécét. Ugyan ő elkészítette Dávid Ferenc plakettjét, melyet lapunk tavalyi novemberi számában címloldalunkon közöltünk is. A plakett néhány példánya még, ötpengős árban, szerkesztőségünk útján kapható. Olvasóink szíves figyelmét felhívjuk erre az alkalomra.

Dr. Szabó Elek ifjúsági egyletünk egykori elnöke, ügyvédi vizsgát tett. Szeretettel üdvözljük.

Bőjti istentiszteleteket tartunk Koháry-utcai templomunkban d. u. 6 órai kezdettel a bőjti vasárnapokon: február 11. és március 17. közötti időpontban.

Az Egyházi Zenekar március 22-én, nagypéntek napján d. u. 6 órakor a Koháry-utcai templomban istentisztelettel egybekötött nagypénteki hangversenyt rendez. Az előadandó darabokat márciusi számunkban közöljük. — Támogassuk érdeklődésünkkel minél többen egyházi zenekarunkat.

Balázs Ferenc emlékünnepélyt rendez a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület május hó 20-án, egykori mészköi lelkészünk halála hároméves évfordulóján. Az erdélyi magyar falumunka apostolának és mártírsorsú hősné állít emlékezetet az a fiatal-ság, mely célkitűzéseiben Balázs Ferenc eszmei magvetéséhez híven a magyar nép szolgálatára akarja szentelni életét. Az emlék-ünnepély részletes műsorát később ismertetjük.

Bált rendez az unitárius fiatal-ság febr. 24-én este fél tíz órai kezdettel a Baross Szövetség székházában. A bál bevétele a szegénysorsú egyetemi és főiskolai hallgatók felsegélyezésére szolgál.

Unitárius Nőszövetségünk közgyűlését március hó 11-én d. u. 5 órai kezdettel tartja V., Koháry-u. 4. sz. a. A közgyűlésre a Nőszövetség tagjait és az érdeklődőket is szeretettel várják.

Esperesi vizsgálatot tartunk az összes gyülekezetekben április hó folyamán. Az esperesi vizsgálatot az idei évben az Igazgató Tanács meghívása alapján Barabás István lelkész végzi. Az esperesi vizsgálószék harmas bizottsággal látogatja meg a gyülekezeteket: Barabás István lelkész, esperesi-helyettes, dr. vitéz Kozma György felügyelő gondnok, akit akadályoztatása esetén a vegyes bizottság tagjai helyettesítenek: vitéz Kozma Ferenc, Kelemen Béla, dr. Gál Jenő, dr. Mikó Lajos, dr. Veress Pál. A bizottság jegyzője: Ferencz József központi missziói lelkész. Az esperesi vizsgálatot Budapesten és Dunapatajon Bartók Géza lelkész végzi.

Az aranyosrákosi Székely Sándor unitárius templomi vegyeskar felhívja tagjait és mindazokat, akik az énekkar munkájában részt akarnak venni, hogy febr. 18-án d. e. 10 órakor a Koháry-utcai templomban az istentiszteletet követő gyűlésen jelenjenek meg. Józan Miklós püspöki vikárius, dr. vitéz Nyiredy Géza, elnök.

A budapesti egyházközség 1939. évi zárszámadása február hó 20-tól kezdődően a hivatalos órák alatt bármikor betekintésre rendelkezésére áll híveinknek, mert azt takarékosági okokból sem presbitereinknek, sem híveinknek teljes szövegében megküldeni nem tudjuk.

Az Unitárius Nőszövetség 1939. évi munkásságát ismertető 24 oldalas kis Értesítője lapunk támogatásával megjelent, s azt szétküldötték mindazoknak, akik az elmúlt év folyamán érdeklődésükkel és adományaikkal támogatták Nőszövetségünk értékes és kellőképen fel nem becsülhető szociális és karitatív munkáját. A kis füzet felsorolja mindazoknak neveit is, akik az év folyamán a különféle akciókhoz adományokkal járultak hozzá. Barabás Istvánné, dr. vitéz Nyiredy Gézáné és Ferencz Józsefné ismertetéseiben tárul fel az olvasó előtt egy esztendei kemény munka keresztmetszete, mely a jelen évre is útmutatásul szolgál mindnyájunknak. A Nőszövetségi finnygyűjtőakció számára az adományokat febr. hó 29-ig lehet beszállítani.

Sportkedvelő fiatalágunkat minden bizalommal érdekli, hogy ifjúsági mozgalmaink két résztvevője szépen szerepelt az elmúlt időben a futball sportban. Kiss M. Ernő I. osztályú ligacsapatok mérkőzésein tölti be közmegelegedésre a bírói tisztelet és Nagy II. Andor pedig mint az FTC amatőrjátékosa a Ferencváros csapatában is többször szerepelt.

VIDÉK

Nagy Sándor abásfalvi lelkészünket nevezte ki Józán Miklós püspöki vikárius a kocsordi gyülekezet rendes lelkészenek, aki munkásságát már meg is kezdte. Kocsordi leányegyházunk január 14-én tartott közgyűlésében anyaegyházközséggé alakult s szervezetét Egyházi Igazgató Tanácsunk febr. 6-án tartott ülésében jóváhagyta. Az anyaegyházközség lemondott választói jogáról s a püspöki vikáriust kérte meg a lelkészi állás betöltésére. Az új lelkésznek, aki egyúttal a kocsordi anyaegyházközség első rendes lelkésze, szép és értékes missziói munkamezején Istentől áldást kívánunk.

Pestszentlőrincen tartotta évi közgyűlését a pestvidéki unitárius szórványegyházközség február 11-én az istentiszteletet követően a templomban. A költségvetés és múlt évi zárszámadás tárgyalása után terjesztették elő a presbitérium javaslatát, mely javasolja, hogy a szórványegyházközség mondja ki anyaegyházközséggé való átalakulását, s ennek jóváhagyását kérje egyházi főhatóságunktól. Az előterjesztett javaslatot **Pethő István** és **Ferencz József** lelkészek felszólalásai után a közgyűlés egyhangúan elfogadta. A közgyűlés egyidejűleg kiegészítette a szórványegyházközség tisztikarát és presbitériumát az alábbiakban. Elnök gondnokává megválasztotta **dr. Májay Ferenc** pestszent-erzsébeti polgármestert, aki **Pethő István** lelkész üdvözlő szavaira válaszolva, a megtisztelést megköszönte és a megválasztást elfogadta. Hangsúlyozta, hogy polgári életében fontos és nagy elfoglaltságot jelentő állást kell betöltenie, de mindig lesz annyi ideje, amennyit tőle egyháza ügyeinek intézése megkívánanak. Vagyokezelő gondnok továbbra is **Székely Domokos**, akinek nagy munkásságát mindnyájan jól ismerjük. Jegyző: **Damokos Albert**, Pénztáros: **Paizs Zsigmond**. A régi pestszentlőrinczi presbiterek: **Kozma János**, **Bakaló Simon**, **Kovács Miklós**, **Kovács Jenő**, **Komlósi Gyula** és **Bálint Sándor** mellé újakat is választott a közgyű-

lés. **Pestszentlőrincről: Király György**, **Kozma Mihály**, **Horváth Gábor**, **Szász Lajos**, **Fehér Béla**. **Kispestről: Péterfy Gyula**, **Déavári Zsigmond**, **vitéz Szőke Lajos**, **Bodor János**, **dr. Simándy Zsigmond**, **Csepelről: Molnár János**, **Szánthó Ferenc**, **Fazakas Zsigmond** és **Pálffy Lajos**, **Pestszent-erzsébetről: Damokos Ferenc**, **Fazakas Lajos**, **Likszai Dénes**, **Varga Sándor**, **Szőke Gyula** és **Ihász József**. A közgyűlés az eddigi szórványgondnokokat: **Kispesten Péterfy Gyula** ny. igazgatót és **Csepelen Molnár János**, ny. állampénztári igazgatót tisztében továbbra is megerősítette. Az egyházi tisztelet továbbra is **Molnár Pál** végzi. Isten áldása legyen az egyházépítő munkán, s lelkének ereje adjon segédelmet a munka elvégzésére, melynek legközelebbi feladatai: harang a néma pestszentlőrinczi toronyba és egy kis harmónium a kispesti szórvány-

KÜLFÖLD

Dr. Dexter Róbert és felesége, az amerikai unitárius társulat külügyi osztályának igazgatója európai tanulmányútra indultak, s Genfben már meg is érkeztek. — Körútjuk során az erdélyi és magyar unitárius egyházat is meglátogatják.

Robinson H. Alson az amerikai Plainfield unitárius lelkésze, aki már három ízben látogatott el Budapestre, nemrégiben ünnepelte plainfieldi lelkészi működése huszadik évfordulóját. — Ugyanakkor emlékeztek meg a gyülekezet félszázados jubileumáról is. Az ünnepségeken részt vett Harringtonné Szánthó Vilma is.

The Journal of Liberal Religion c. prof. dr. **L. J. Adams** amerikai unitárius egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő unitárius — univerzalista szemle második száma megjelent. Érdekes cikkeit **dr. C. R. Skinner** a Tufts College dékánja, **M. E. Dimock** a washingtoni munkaügyi minisztérium h. államtitkára és mások írták.

A NYUGDIJALAP

Lelkeszi Nyugdíjalapra f. évi január hóban befolyt kegyes adományokat az egyház nevében hálás köszönettel nyugtázom. — **Borsosné Wendler Irma** és **Klein Géza** 20—20 P. **Mátéffy Domokos** 11 P. **Szőke György** és **Miklóssy János** 6—6 P. **Budafoki szórvány**, **György Vilmos**, **Sükösd György** (**Kovács Lajos dr. h.**) és **Hackler Artúr** 5—5 P. **Dr. Szemerédy**

Sándor 4 P. **Péterfy Juliska**, **Jukl Károlyné**, **Varga József** **Dunapataj**, **Szentpáli Béla**, h. **Lőfi Ödön** lelk., **Uzoni János**, **Robonyi Piroška** és **dr. Surányi Ede** 2—2 P. **Lepsényi László** (**dr. Kovács Lajos h.**) 120 P. **Székely Sándor**, **Orbán Etel** és **B. Páll Mária** 1—1 P. **Összesen: 105.20 P.**, mely összeg **O. K. H.** folyószámlán van gyűmölcsözőleg elhelyezve. Örömmel állapítom meg, hogy az újév kedvező jelek között indul. Hogyha minden hónap meghozza a maga áldozatát, az év végére ismét tekintélyes összeg gyarapítja a köztalant. Még külön hálás köszönettel ismerem el **Kaáli Nagy Lóránd** afiának (XII. 7.) **Bősárányról** közvetlen az **OKH**-ba küldött adományát: 10 pengőt. **Nemeslelkű adakozóink** példája szolgáljon buzdításul mindnyájunknak! **Hitrokoni szíves üdvözléssel Józán Miklós püspöki vikárius.**

ANYAKÖNYVÜNK

**A budapesti egyházközség anyakönyvi adatai 1939 december és 1940 január haváról: keresztel-
tünk: Varga Lajos gyári munkás és Kellerman Magda ref. Éva-Magda leányát dec. 10-én; dr. Grun Iván kereskedő és Ebersbach Erna Margit evang. Ferenc-Dezső fiát dec. 14-én; Kozma Mihály és Komlósi Cecília Juliska-Regina leányát dec. 10-én; Kőröspataki Kiss Károly és neje Gerszó Ilona Mártha leányát dec. 26-án, dr. Borbély Gyula táblabíró és Szilágyi Teréz ref. László-János fiát dec. 26-án. Debrecenben; Bölöni András szföv. tisztviselő és Nagy Panna András fiát dec. 31-én; Kiss M. Béla műszerész és Szász Ilona ref. László-Tamás fiát jan. 14-én; Böleskevy László hírlapíró és Joanovics Soja Bálint fiát jan. 15-én; Csihula Károly r. kat. és Klopessik Gizella Livia-Mária leányát jan. 8-án. — **Eskettük: Vidor Ruppert** Miksa és Bauer Janka unitáriusokat dec. 17-én és öt másvallású házaspárt. — **Temettünk: özv. Aibert Ferencné**, sz. Keresztély Juliannát dec. 2-án, Réti László tüzért dec. 18-án, Fürst Ödön magánzót, a budapesti egyházközség egykori presbitere dec. 21-én, Jáky Géza gyári munkást december 23-án, özv. Fülöp Györgyné, született Sípos Zsuzsannát dec. 31-én, Szőke István munkást jan. 10-én, özv. ikafalvi Dombi Lajosné sz. gyergyószentmiklósi Gergely Esztert jan. 18-án; Molnos Mária jan. 24-én; Joó Ilonát jan. 28-án, Antónia János ny. járásbírói irodavezetőt jan. 29-én; dr. kisadorjáni Adorjáni Ferenc rendőrfogalmazót jan. 31-én.**

Istentiszteleti sorrend 1940. március hónapban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	10. 17. 31	d. e. 9	Szent-Iványi S.
" "	15	" "	Bartók Géza
" "	22, 24	" "	Barabás István
" "	3, R 25	" "	Józan Miklós
" "	24	d. e. 11	Józan Miklós
" "	10, 17, 31	" "	Barabás István
" "	3	" "	Szent-Iványi S.
" "	3	este 6	Ferencz József
" "	10	" "	Pethő István
" "	17	" "	dr. Csiki Gábor
" "	25	" "	Szent-Iványi S.
IX, Högyes Endre-u. 3. (Hisszióházi) (Rákos-utca)	10, 22	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	3, 15	" "	Ferencz József
" "	17, 25	" "	Ferencz József
" "	24, 31	" "	dr. Csiki Gábor
" "	4	este 8	Barabás István
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prof. Imánáz	3	d. u. 4.	Barabás István
" " "	17	" "	dr. Csiki Gábor
C) Pestkörnyéken:			
Budafok, ref. templom	24	d. u. 3	Kereki Gábor
Csepel, Templom-u. isk.	10	d. e. 9	Ferencz József
" "	24	" "	Szent-Iványi S.
Kispest, Hungária-uti isk.	3	" "	Pethő István
" "	17	" "	Pethő István
Pestszenterzsébet, Erzsébet-u. iskola . . .	24	" "	Kereki Gábor
Pestszentlőrinc	3, 10	d. e. 11	Pethő István
Unitárius templom . . .	17, 22	" "	Pethő István
" "	24, 25	" "	Pethő István
" "	15	" "	dr. Csiki Gábor
" "	31	" "	Ferencz József
Rákospalota, Máv. telepi iskola . . .	3	d. u. 4	Ferencz József
Sashalom, Kossuth-téri iskola . . .	25	" "	Kereki Gábor
Ujpest, Deák Ferenc-u. polg. isk.	31	" "	Ferencz József
D) Vidéken:			
Debrecen, Hatvan-u. 24.	3, 25	d. e. 10.	dr. Csiki Gábor
Unitárius templom . . .	15	" "	Pethő István

Dunapataj, Unitárius templom . .	2, 10, 15, 17	d. e. 10. dn. 3	Kereki Gábor
" "	22, 31	" "	Kereki Gábor
" "	24	este 7	Barabás István
" "	25	d. e. 10. dn. 3	Barabás István
Kecskemét, evang. temp.	17	d. e. 10. 30	dr. Csiki Gábor
Nyiregyháza, evang. isk.	17	d. e. 10	Józan Miklós
Szolnok, ref. templom	31	d. e. 8. 30	Józan Miklós

Biblia órák:

Unitárius lelkeszi iroda	7, 14	este 7	Szent-Iványi S.
V., Koháry-utca 4. . .	21, 28	" "	Szent-Iványi S.

NE! Aláhúzott dátumokon úrvacsoraosztás. — Egyházi adó befizetését azért szorgalmazzuk, hogy végső esetben ne kelljen hatósági behajtáshoz folyamodnunk. Pénztáros: Zsigmond Lőrinc. Hivatalos órák: délelőtt 9—1, délután 4—6. Pénzbeszedők: pesti oldalon: Lux Ernő, budai oldalon: Varga Jenő. Kérjük hűveinket, fogadják őket megértéssel. Ugyanők átvehetik a lelkeszi nyugdíjalapra küldött adományokat is. — Egyházközségünk csekkszámájának száma: 30.400.

UNITÁRIUS IRATMISSZIÓ

V., KOHÁRY-U. 4. I. E. 8.

nyitva szerdán délután 4—6, pénteken délelőtt 11—1 és vasárnap délelőtt 10—11 órák között.

Ima és énekeskönyvek, tankönyvek.

ÜVEG és porcellán szaküzlet

Bp. IV., Párisi-u. 2. (Váci-u. sarok)

T.: 384-289. MÁTÉ ZOLTÁN

ÜRMÖSSY ÉS EÖRDÖGH

Férfi és női szövetek, selymek, siffon és vászonárúk. Esőkabátok. Szőnyegárúk.

IV., Petőfi Sándor-u. 3. az udvarban

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felölős szerkesztő és kiadó: Ferencz József
Társszerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: